

NÉPÚJSÁG

A természet kalendáriuma

CLI.

Ha az idén májusi estéken a lenyugvó Nap után kutatunk, még a teljes sötétség beállta előtt a Vacsoracsillagot ragyogtatja fel a nyugati ég alja. Fokozódó fényessége július közepéig szolgál rá Esteli csillag nevére, majd augusztustól az égbolt napkelet oldali felére vándorol Hajnalló csillagként. A Vénuszt valamikor még két külön égitestnek vélték, Esthajnalcsillagot egyesít nevében mai tudásunk. Nyári záporos napok után gyakorta pártá övezi, ritkábban koszorú: a levegőégben ilyenkor apró egyenletes eloszlású vízcseppek lebegnek, s ezek felületén a lenyugvó vagy kelő nap fénye megtörik, s hasonlóképpen a szivárvány kialakulásához, színeire bomlik.

Bár ha ilyen napok vannak, az nem jó a szőlővirágzásnak. A május 12-14-es névünnepek hármas - Pongrác, Szervác, Bonifác - mondókája is erre okít:

*Sok bort hoz a három -ác,
ha felhőt egyiken sem látsz.*

Tavasze végi est. Ahogy azt az 1890-ben, május 13-án, Nagyenyeden megszületett **Makkai Sándor** írta volt a *Holttengerben*:

...Alkonyodott akkor s a lemenő nap aranyfényében csodálatos színek ragyogtak mindenütt. Fűvek, virágok, fák mintha egyszerre borultak volna tavaszi pompába, elborították szívét mámorító csodájukkal. A levegő megtelt illattal, amilyent még sohasem érzett. Százféle édes aroma olvadt össze benne, a Mezőség ismeretlen, pici virágainak százezrei egyesítették benne lelküket.

...Látszólag még a tavasz zöldjében is egyhangú a domboknak ez a tengere. A szem, ha csak felületesen fut végig rajtuk, nem különböztetheti meg a rejtőzködő virágkelyhecskék színeit, le kell hajolni, oda kell figyelni a föld egy egészen tenyérynél foltyára, hogy egyszerre megelevenedjék..., fölűnjenek, kitüzesedjenek rajta a tündéri kelyhecskék sárga, bíbor, lila és fehér csillagai...

Ahogy fölemelte tekintetét arról a parányi foltról, amin ámulva fedezte föl a rejtőző virágsereget, körös-körül szétáradtak onnan sugarasan a színek s a legtávolibb domb oldalán is egyszerre csodamód látta ezt a szivárványos tündöklést...

...A Mezőség nappal alszik. A dombok, mint lecsukott szemhéjak, zárják el lelkét a világ elől. Az ilyen tavaszi éjszakán azonban fölpattannak ezek az alvó szemek s amit látnak, az körös-körül megelevenedik. Az ember csak távolról sejtheti, hogy milyen az, mikor a Mezőség titkai fölbrednek s élni kezdenek, mert ellenségük, az ember elaludt és nem figyel őköt...

Feleltetem rá a másik Erdélyi Helikonos, épp e nap - 1964-ben - elhunyt barát, Tompa László sorait az 1936-ban kelt *Kivirágzott egy orgonabokorból*:

*...a kútnál, im, egy éjjel kivirágzott
Az orgona, s most napon ringva fénylik -
Így nyújtóznék föl, gond nélkül, az égig,*

Lobogtatva száz meg száz lila lángot.

*Engem is megfog ez a kedves, áldott
Varázslat, - ...
... újult szívvel szállok ismeretlen
Part felé, mint új Kolumbusz, merészen.
Szállok, friss szélben, zengő kikeletben,
Kincses hajón: a földön, mely sietve
Halad új télből újabb kikeletbe,
Zsivajból csendbe, hidegből melegbe,
... rezgő fényű, lenge
Csillagok útján biztosan lebegve,
Folyvást úton, de mégsem érve célba -
Csak átforogva tenger változáson,
Ami az élet egy-igazi célja!...*

Álljunk meg pillanatra **Kolumbusz Kristóf** emléke előtt, ki Valladolidban 1506. május 20-án adta át lelkét az öröklétnek, 18 évvel az **Újvilág** (újra)felfedezése után. Ferdinánd király egy kétsoros feliratot vésetett sírkövére:

*Por Castilla y por León
Nuevo Mundo, halló Colón.*

Vagyis: Kasztíliainak és Leónnak új világot adott Kolumbusz.

Ahogy új világlátást adott az éppen ötven évvel ezelőtt, 1965. május 13-án keltezett cikk az Astrophysical Journal Lettersben, amely az Ősrobbanásban keletkezett **kozmikus háttérsugárzás** felfedezéséről számolt be, melynek létét **George Gamow** már 1948-ban megjósolta, s melynek értelmében Világunk jelenlegi szerkezete a 13,7 milliárd évvel ezelőtti Ősrobbanásban kódolva volt. A felfedezők, **Arno Penzias** és **Robert Wilson**, 1978-ban kapták meg a Nobel-díjat.

*Szeretnék
kimenni messze, a víz partjára
s a lemenő nappal szembenézve
nekidőlni egy fának.*

Hetenként többször.

*A fejemet is hátravetve
hallgatni a halk szűnyogdongást,
meg a zsongó, csobogó vizet,
mikor beszél a Csenddel.*

*Úgy maradni,
míg feljönnek a csillagok
és simogató ezüst fényüket
fejemre hintik.*

*...Először egy napig maradni ott,
azután két napig,*

*azután három napig,
azután mindig...*

Zárva soraimat egy 18 éves fiatalember versével - az 1907. május 17-én született Erdélyi Helikonos **Dsida Jenő Szeretnék** című versét Szatmáron írta volt 1925-ben - *maradok* kiváló tisztelettel:

Kiss Székely Zoltán

Kelt 2015-ben, az -ácok után rögvest

1. ábra A lemenő nappal szembenézve nekidőlni egy fának

2. ábra Mikor a Mezőség titkai ébrednek